

Μάθημα: **ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ**

Διδάσκων: **Εμμανουήλ Κ. Μαυράκης**

Ώρες Γραφείου: **Πέμπτη 13:00 – 15:00**

τηλ.: **28410 91203**

E-mail: emmavrakis@staff.teicrete.gr

Περιγραφή και στόχοι του μαθήματος

- Ο σκοπός του μαθήματος είναι να παρουσιάσει στους φοιτητές τις κυριότερες βασικές θεωρητικές έννοιες της οικονομικής επιστήμης για την κατανόηση της λειτουργίας των αγορών και της συμπεριφοράς του καταναλωτή και της επιχείρησης. Η διδασκαλία του μαθήματος γίνεται παράλληλα με ένα σημαντικό αριθμό ασκήσεων και παραδειγμάτων από τις Ελληνικές και τις διεθνείς αγορές.

2

Τρόπος διεξαγωγής του μαθήματος

- Οι θεωρητικές παραδόσεις στην οικονομική θεωρία θα αναπτύσσονται και θα συμπληρώνονται με κατάλληλη συζήτηση, πρακτικές εφαρμογές και μαθηματικές ασκήσεις.

3

Βιβλία και βοηθήματα μαθήματος

- Το κύριο βιβλίο του μαθήματος είναι:
- Γ. Χ. Κώππη & Α. Πετράκη-Κώππη, “Σύγχρονη Μικροοικονομική”, Εκδόσεις Μπένου, 2000
- Άλλα βοηθητικά βιβλία είναι:
- D. Begg, S. Fischer, R. Dornbush, “Εισαγωγή στην Οικονομική, Τόμος Α”, 4η έκδοση, Κριτική, 1998
- M. Chacholiades, “Μικροοικονομική Ι”, Κριτική, 1990
- W. Nicholson, “ Μικροοικονομική Θεωρία: Βασικές Αρχές και Προεκτάσεις – τόμος Α”, Κριτική, 2000
- H. R. Varian “Μικροοικονομική, μια Σύγχρονη Προσέγγιση, Τόμος Α”, Κριτική, 1992

4

Αξιολόγηση του φοιτητή

- Σύμφωνα με το νέο κανονισμό σπουδών, η συμμετοχή στην ενδιάμεση αξιολόγηση (πρόοδο) είναι προαιρετική για τους φοιτητές. Οι φοιτητές που ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στην ενδιάμεση γραπτή αξιολόγηση (πρόοδο) του μαθήματος θα πρέπει να το δηλώσουν στον Διδάσκοντα το αργότερο μέχρι την Πέμπτη 31 Μαρτίου 2005. Η δήλωση μπορεί να γίνει και τηλεφωνικά ή μέσω e-mail. Επισημαίνεται ότι οι φοιτητές που δεν θα δηλώσουν συμμετοχή μέχρι την παραπάνω ημερομηνία δεν θα γίνουν δεκτοί στην ενδιάμεση αξιολόγηση και ο βαθμός τους θα προκύψει αποκλειστικά από τη συμμετοχή τους στην τελική εξέταση. Η ενδιάμεση γραπτή εξέταση θα πραγματοποιηθεί την Πέμπτη 14 Απριλίου 2005 και ώρα 09:00. Η εξεταστέα ύλη της ενδιάμεσης αξιολόγησης περιλαμβάνει τις ενότητες 1 έως 6 του παρακάτω περιγράμματος. Όσοι επιλέξουν τη συμμετοχή στην ενδιάμεση αξιολόγηση θα λάβουν το 20% του βαθμού από την πρόοδο και το υπόλοιπο 80% από την τελική εξέταση. Η ενδιάμεση αξιολόγηση δεν είναι απαλλακτική ως προς την ύλη.
- Όσοι δεν συμμετέχουν στην ενδιάμεση αξιολόγηση λαμβάνουν το 100% του βαθμού από την τελική αξιολόγηση που στηρίζεται σε μια γραπτή εξέταση στο τέλος του εξαμήνου. Η εξεταστέα ύλη της τελικής αξιολόγησης περιλαμβάνει όλες τις ενότητες (1-10) του παρακάτω περιγράμματος.

5

Περιγραφή Ύλης

1. Οικονομική Επιστήμη και Οικονομικό Σύστημα
 - Στενότητα - Επιλογή - Λήψη οικονομικών αποφάσεων
 - Ορισμός της Οικονομικής Επιστήμης
 - Διακρίσεις Επιστημών (κοινωνικές ή θεωρητικές – φυσικές ή θετικές)
 - Διακρίσεις της Οικονομικής (δεοντολογική – θετική, μικροοικονομική – μακροοικονομική)
 - Το οικονομικό πρόβλημα και ο ρόλος της αγοράς
 - Προβλήματα οικονομικής οργάνωσης – κυριότεροι οικονομικοί στόχοι
 - Χαρακτηριστικά σύγχρονων οικονομικών συστημάτων

6

Περιγραφή Ύλης

2. Η μεθοδολογία και τα εργαλεία της οικονομικής ανάλυσης
 - Οικονομικά υποδείγματα – θεωρίες
 - Οικονομικά δεδομένα
 - Αριθμοδείκτες
 - Εμπειρικός έλεγχος της θεωρίας
 - Ένα πρώτο υπόδειγμα: το οικονομικό κύκλωμα

7

Περιγραφή Ύλης

3. Οι παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας
 - Παραγωγικοί συντελεστές – τεχνολογία – εξειδίκευση και καταμερισμός
 - Οι αγορές
 - Παραγωγικές δυνατότητες – κόστος ευκαιρίας
 - Καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων, μεταβολές των παραγωγικών δυνατοτήτων

8

Περιγραφή Άλης

4. Λήψη οικονομικών αποφάσεων και διαδικασία αριστοποίησης
 - Η έννοια των οριακών μεταβολών
 - Λήψη οικονομικών αποφάσεων
 - Η έννοια της αριστοποίησης
 - Αριστοποίηση χωρίς περιορισμούς
 - Αριστοποίηση με περιορισμούς

9

Περιγραφή Άλης

5. Ζήτηση και προσφορά
 - Η ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες
 - Η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών
 - Ισορροπία ζήτησης – προσφοράς
 - Αποτυχία της αγοράς – ο ρόλος του κράτους
 - Προεκτάσεις της θεωρίας λειτουργίας της αγοράς
 - Εφαρμογές (έλεγχοι τιμών – αγροτικά προϊόντα)

10

Περιγραφή Άλης

6. Ελαστικότητες ζήτησης και προσφοράς
 - Ελαστικότητα ζήτησης ως προς την τιμή
 - Σταυροειδής ελαστικότητα ζήτησης (υποκατάστατα – συμπληρωματικά αγαθά)
 - Εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησης
 - Ελαστικότητα προσφοράς

11

Περιγραφή Άλης

7. Ζήτηση προϊόντων και καταναλωτική συμπεριφορά
 - Η έννοια της χρησιμότητας
 - Προτιμήσεις – καμπύλες αδιαφορίας
 - Δυνατότητες – εισοδηματικός περιορισμός
 - Επιλογή – μεγιστοποίησης χρησιμότητας
 - Προσαρμογή στις μεταβολές εισοδήματος - τιμής

12

Περίγραμμα Ύλης

8. Η θεωρία της παραγωγής
 - Συνάρτηση παραγωγής
 - Βραχυχρόνια – μακροχρόνια περίοδος
 - Η παραγωγή στη βραχυχρόνια περίοδο – νόμος φθίνουσας απόδοσης
 - Η παραγωγή στη μακροχρόνια περίοδο – αποδόσεις κλίμακας

13

Περίγραμμα Ύλης

9. Η θεωρία του κόστους παραγωγής
 - Έσοδα, κόστος, κέρδη
 - Το κόστος στη βραχυχρόνια περίοδο
 - Το κόστος στη μακροχρόνια περίοδο
 - Η επίδραση των εξωτερικών οικονομιών - αντιοικονομιών

14

Περίγραμμα Ύλης

10. Μορφές αγοράς
 - Πλήρης ή τέλει ανταγωνισμός
 - Καθαρό μονοπώλιο
 - Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
 - Ολιγοπώλιο

15

Μικροοικονομική

1η Εισήγηση

**1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ**

Γιατί πρέπει να μελετήσω την Οικονομική;

- Για τρεις βασικούς λόγους:
- 1. Θα καταλάβω καλύτερα τον κόσμο. Θα βρω απαντήσεις σε ερωτήματα όπως:
 - Γιατί είναι δύσκολο να βρει κανείς διαμέρισμα στην Αθήνα;
 - Γιατί κάποιες εποχές είναι εύκολο να βρει κανείς εργασία και άλλες όχι;
 - Γιατί πολλές αφρικανικές χώρες είναι τόσο φτωχές; κ.λ.π.

17

Γιατί πρέπει να μελετήσω την Οικονομική;

- 2. Θα μπορώ να συμμετέχω πιο έξυπνα στην Οικονομία. Θα χρειαστεί να πάρω αποφάσεις όπως:
 - Πόσα χρόνια θα σπουδάσω;
 - Πως θα διαχειριστώ το εισόδημά μου; κ.λ.π.

18

Γιατί πρέπει να μελετήσω την Οικονομική;

- 3. Θα καταλάβω την οικονομική πολιτική.
 - Πως λειτουργούν οι φόροι;
 - Πως θα προστατευθεί το περιβάλλον; κ.λ.π.

19

Σπανιότητα και επιλογή

- Ένα νοικοκυριό πρέπει να παίρνει αποφάσεις:
 - Ποιος θα εργαστεί και που;
 - Ποιος θα μαγειρέψει;
 - Τι θα καταναλώσω;
Κατανομή σπάνιων πόρων
με βάση
ικανότητες και επιθυμίες

20

Σπανιότητα και επιλογή

- Η κοινωνία επίσης πρέπει να παίρνει αποφάσεις. Π.χ.
- Ποιες δουλειές πρέπει να γίνουν;
- Από ποιους;
- Πως θα διανεμηθεί η παραγωγή;

21

Σπανιότητα και επιλογή

- Είναι σημαντική η διαχείριση των πλουτοπαραγωγικών πόρων επειδή είναι σπάνιοι.
- **Σπανιότητα:** δεν μπορούμε να έχουμε όλα όσα θέλουμε
- **Οικονομική:** Η μελέτη του τρόπου που η κοινωνία διαχειρίζεται τους σπάνιους πόρους της.

22

Διακρίσεις της Οικονομικής

1. Μικροοικονομική – Μακροοικονομική

Μικροοικονομική: πώς τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις παίρνουν τις αποφάσεις τους για συγκεκριμένα προϊόντα
- μερική ανάλυση

Μακροοικονομική: μελετά φαινόμενα που έχουν μεγάλο εύρος και καλύπτουν ολόκληρη την οικονομία
- εξετάζει τις αλληλεπιδράσεις στην οικονομία

23

Διακρίσεις της Οικονομικής

- Παραδείγματα μικροοικονομικών θεμάτων:
Τι επίπτωση θα έχουν οι Ολυμπιακοί αγώνες στις τιμές των ακινήτων στην Αθήνα;
Πως επηρεάζουν οι σπουδές μας τις αποδοχές μας;
- Παραδείγματα μακροοικονομικών θεμάτων:
Πώς και γιατί μεταβάλλεται η ανεργία;
Ο πληθωρισμός;

24

Διακρίσεις της Οικονομικής

- Η μικροοικονομική και η μακροοικονομική συνδέονται στενά.
- Δεν μπορούμε να καταλάβουμε τις μακροεξελίξεις αν δεν εξετάσουμε τις μικροεξελίξεις.
- Π.χ. πώς επιδρά η αύξηση του ΦΠΑ στην συνολική παραγωγή; Πρέπει να εξετάσω τις επιπτώσεις στα νοικοκυριά, σε διαφορετικά προϊόντα κ.λ.π.

25

Διακρίσεις της Οικονομικής

2. Θετική – Δεοντολογική Οικονομική
 - Συχνά ζητείται από τους οικονομολόγους να εξηγήσουν τα αίτια των οικονομικών φαινομένων. Π.χ. Γιατί η ανεργία των νέων είναι μεγαλύτερη από την ανεργία στις μεγαλύτερες ηλικίες;
 - Άλλοτε ζητούνται προτάσεις πολιτικής.
 - Όταν εξηγούμε τον κόσμο είμαστε επιστήμονες.
 - Όταν προσπαθούμε να βελτιώσουμε τον κόσμο είμαστε διαμορφωτές πολιτικής.

26

Διακρίσεις της Οικονομικής

- Θετική Οικονομική (what is): αντικειμενική ερμηνεία
- Δεοντολογική Οικονομική (what should be): προτάσεις βασισμένες σε αξιολογικές κρίσεις.

27

Το οικονομικό σύστημα και ο ρόλος της αγοράς

- Οικονομικό σύστημα:
πλαίσιο κανόνων που
διέπουν τις οικονομικές
σχέσεις

28

Το οικονομικό σύστημα και ο ρόλος της αγοράς

- Παραδοσιακές οικονομίες (πριν τον 18ο αιώνα):
ήθη, έθιμα, νόμοι – κληρονομική διαδοχή επαγγελμάτων.

29

Το οικονομικό σύστημα και ο ρόλος της αγοράς

- Κεντρικά ελεγχόμενες οικονομίες (1917-1989):
στηρίχθηκαν στην παραδοχή ότι οι κυβερνήσεις καθοδηγούν καλύτερα την οικονομική δραστηριότητα («Υπαρκτός Σοσιαλισμός»)

30

Το οικονομικό σύστημα και ο ρόλος της αγοράς

- Οικονομίες της αγοράς ή μικτές οικονομίες (18ος αιώνας μέχρι σήμερα):
συνεργασία κράτους – ιδιωτικού τομέα.
Adam Smith: τα άτομα όταν επιδιώκουν το ατομικό συμφέρον καθοδηγούνται από ένα «αόρατο χέρι» προωθώντας την ικανοποίηση των συμφερόντων του συνόλου. Προϋπόθεση είναι ο ελεύθερος ανταγωνισμός.

31

Κύρια προβλήματα οικονομικής οργάνωσης

- Τι και πόσο θα παραχθεί
- Πώς θα παραχθεί (τεχνολογία)
- Για ποιόν (διανομή εισοδήματος)
- Πώς θα αναπτυχθεί η οικονομία

32

Κυριότεροι οικονομικοί στόχοι

- Πλήρης απασχόληση (καταπολέμηση ανεργίας, υποαπασχόλησης)
- Οικονομική ανάπτυξη (αύξηση παραγωγικών συντελεστών)
- Σταθερότητα τιμών (καταπολέμηση του πληθωρισμού)
- Δικαιότερη διανομή εισοδήματος: ισότητα ευκαιριών
- Οικονομική ασφάλεια: επιδόματα στους οικονομικά ασθενέστερους κ.λ.π.
- Ισορροπία ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών (εξαγωγές – εισαγωγές)
- Επαρκής παραγωγή δημόσιων αγαθών
- Προστασία του περιβάλλοντος

33

Συμπληρωματικότητα ή αντίθεση στόχων

- Ορισμένοι από τους παραπάνω στόχους είναι συμπληρωματικοί όπως π.χ. ο στόχος της οικονομικής ανάπτυξης και της πλήρους απασχόλησης.
- Άλλοι όμως συγκρούονται («ανταλλακτικές σχέσεις (trade-offs)» μεταξύ στόχων). Κλασικό παράδειγμα: όπλα ή βούτυρο.

34

Συμπληρωματικότητα ή αντίθεση στόχων

- Η πιο γνωστή ανταλλακτική σχέση είναι αυτή μεταξύ αποτελεσματικότητας (efficiency) και κοινωνικής δικαιοσύνης (equity).
- Αποτελεσματικότητα: παίρνω όσο μπορώ περισσότερα από τους σπάνιους πόρους μου.
- Κοινωνική δικαιοσύνη: τα οφέλη κατανέμονται δίκαια.
- Σύγκρουση: όταν προσπαθώ να μοιράσω την πίτα σε ίσα κομμάτια η πίτα μικραίνει. Π.χ. οι υψηλοί φόροι στους πλούσιους (για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης) λειτουργούν ως αντικίνητρο για την σκληρή δουλειά.

35

Χαρακτηριστικά των σύγχρονων οικονομικών συστημάτων

- Ο θεσμός της ατομικής ιδιοκτησίας
- Το ατομικό συμφέρον (A. Smith – αόρατο χέρι)
- Το χρήμα (αντιπραγματισμός – εγχρήματα οικονομία)
- Ελευθερία επιλογής για καταναλωτές, εργαζόμενους, επιχειρήσεις. Οι αποφάσεις μεταβιβάζονται μέσω του μηχανισμού των τιμών
- Ο μηχανισμός των τιμών. Οι τιμές ανταποκρίνονται σε ελλείμματα – πλεονάσματα. Όταν υπάρχει έλλειμμα οι τιμές ανεβαίνουν και το αντίστροφο.
- Ο ελεύθερος ανταγωνισμός. Προϋπόθεση για την πρόληψη ακροτήτων από την επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος είναι ο πλήρης ανταγωνισμός. Στην πράξη όμως οι περισσότερες αγορές χαρακτηρίζονται από ατελή ανταγωνισμό.

36